

Sygn. akt: I C 255/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2021 r.

Sąd Rejonowy w Zakopanem I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: asesor sądowy J. W.

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2021 r. w Zakopanem na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko W. D.

o nakazanie wykonania czynności

postanawia:

I. odrzucić pozew;

II. zasądzić od J. M. na rzecz W. D. kwotę 720 (siedmuset dwudziestu) złotych;

III. nakazuje pobrać od J. M. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Zakopanem kwotę 1384,70 zł (tysiąc trzysta osiemdziesiąt cztery złote siedemdziesiąt groszy) tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Sygn. akt I C 255/18

Uzasadnienie postanowienia Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 20 października 2021r.

J. M. złożył przeciwko W. D. pozew o przywrócenie stanu zgodnego z prawem, poprzez nakazanie pozwanemu W. D., aby w ciągu 2 tygodni od uprawomocnienia się wyroku, usunął wszelkie uprawy rolne z północno zachodniej części dz. ewid nr (...), położonej w D., objętej księgą wieczystą o numerze (...), jak również zakazanie pozwanemu naruszania powoda w prawie własności nieruchomości w jakikolwiek sposób, w szczególność przez wchodzenie, oranie, uprawę roślin, koszenie trawy i zbieranie siana z tego gruntu. Ponadto wniósł o zasądzenie kosztów postępowania.

Uzasadniając żądanie pozwu wskazano, że powód jest jedynym właścicielem nieruchomości położonej w D., oznaczonej jako dz. ewid. nr (...), objętej księgą wieczystą o numerze (...). Natomiast pozwany w maju 2018 r., nie mając żadnego tytułu prawnego i wbrew wyraźnym zakazom powoda wkroczył na ten grunt, zaorał graniczny pas o powierzchni 140 m² i zagospodarował go pod uprawy rolne występujące już wcześniej na sąsiednie działce stanowiącej własność pozwanego.

W odpowiedzi na pozew W. D. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwany zaprzeczył, aby w jakikolwiek sposób naruszył powoda we własności dz. ewid. nr 803/393, objętej księgą wieczystą o numerze (...) położonej w D.. Przyznał, że zaorał graniczny pas oraz zasiał uprawy, jednak wskazał, że użytkuje nieruchomość w takich samych granicach, w jakich użytkowała ją w okresie wcześniejszym poprzednia właścicielka.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny:

W skład nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) wchodzi działki (...). Przedmiotowa nieruchomość stanowi własność J. M..

Aktem własności ziemi nr (...) z dnia 3.07.1979 r., dok. Nr 2 w aktach KW (...) J. M. na podstawie art. 1,5 i 12 ustawy z dnia 26 października 1971 r., o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U Nr 27, poz. 250) nabył nieodpłatnie przez uwłaszczenie z dniem 4.11.1971 r., własność nieruchomości w skład której wchodziła m.in. działka ewidencyjna o numerze (...). Prawo to zostało ujawnione w księdze wieczystej o numerze (...).

Dowód:odpis księgi wieczystej k. 7-9.

Z nieruchomościami powoda sąsiadują działki (...), obręb (...) D.. Działki te ujawnione są w księdze wieczystej o numerze (...), w której figuruje pozwany W. D. oraz A. D.. Podstawę wpisu (...) i (...) do księgi wieczystej był Akt Własności Ziemi (...). Działki te odpowiadają parcelom gruntowym liczba katastralna odpowiednio (...) oraz (...) ujawnionym w księdze wieczystej o numerze (...).

Dowód:opinia biegłego k. 52-53.

Przedmiotem sporu między stronami jest pas o szerokości od około metra do półtora metra.

Dowód:protokół z oględzin k. 26.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na dowodach z dokumentów, które nie budzą wątpliwości tak Sądu jak i stron. Sporządzona opinia jest rzetelna i pozwala na wyciągnięcie wniosków ważnych dla sprawy.

Sąd zważył co następuje.

Pozew podlegał odrzuceniu.

Zgodnie z art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. sąd odrzuci pozew, jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna. Równocześnie art. 202 k.p.c. nakłada na sąd obowiązek wzięcia pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu. Powołany przepis koresponduje z adresowanym do Sądu odwoławczego art. 386 § 3 k.p.c., który obliguje do uchylenia wyroku wydanego w sprawie, w której pozew podlegał odrzuceniu. Z kolei z art. 398¹⁹ k.p.c. wynika, że w sytuacji, gdy pozew ulegał odrzuceniu przez sądy niższych instancji, które mimo powstania okoliczności uzasadniających takie rozstrzygnięcie przeprowadziły jednak dalsze postępowanie i wydały decyzje merytoryczne, to Sąd Najwyższy wydaje postanowienie, w którym uchyła wydane w sprawie orzeczenia i odrzuca pozew. Tego rodzaju rozstrzygnięcie jest obligatoryjne, następuje z urzędu w tym sensie, że nie mają na to wpływu zarzuty i wniosku sformułowane w skardze kasacyjnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1999 r., II CKN 41/98, TPP 2000, nr 3, s. 105).

Zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne sąd, przed którym toczy się sprawa o własność lub o wydanie nieruchomości albo jej części, jest właściwy również do przeprowadzenia rozgraniczenia, jeżeli ustalenie przebiegu granic jest potrzebne do rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy. W tym wypadku sąd w orzeczeniu zamieszcza również rozstrzygnięcie o rozgraniczeniu nieruchomości. Z powołanego przepisu wynika, że można domagać się rozgraniczenia w trybie spornym, ale tylko wtedy, gdy do istoty sporu należy problem własności, ustalenie zaś granicy ma w tym sporze charakter wtórny.

Istnieje nieostra granica pomiędzy rozróżnieniem sprawy o rozgraniczenie (art. 29 ust. 3 ww. ustawy), którego dokonują wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) oraz, w wypadkach określonych w ustawie, sądy oraz sprawy o własność lub o wydanie nieruchomości albo jej części (art. 36 ustawy), podczas której to sąd władny jest również do przeprowadzenia rozgraniczenia, jeżeli ustalenie przebiegu granic jest potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy. W sprawach, których przedmiotem jest dochodzenie prawa do nieruchomości w pasie granicznym, stadium sądowe postępowania rozgraniczeniowego odbywa się w trybie niespornym, aby umożliwić sądowi uwzględnienie wszystkich

okoliczności sporu (zwłaszcza wytyczenia właściwej granicy niezależnie od stanu posiadania), co nie byłoby możliwe, gdyby sąd był związany żądaniem pozwu. O tym, w jakim trybie określona sprawa ma być rozpoznana (niespornym - jako sprawa o rozgraniczenie, czy też spornym - jako sprawa o wydanie nieruchomości) nie decyduje wola osób wszczynających taką sprawę, ale jej charakter (por. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 1963 r., III CR 136/63, OSNC 1964/10/203, Lex nr 105469).

Decydujące dla rozstrzygnięcia, jaki charakter ma określona sprawa, jest zbadanie, jaka jest przyczyna konfliktu, który ją spowodował. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 sierpnia 1963 r., III CR 136/63, „jeżeli do wszczęcia sprawy dochodzi dlatego, że wątpliwa lub sporna stała się granica, to jest to sprawa o rozgraniczenie nieruchomości, choćby nawet wszczynający sprawę żądał wydania przygranicznego pasa gruntu dlatego, że stan jego posiadania ma węższy zakres, aniżeli to wynika z linii granicznej, jaką on uznaje za właściwą”. Należy uznać, że w takim wypadku żądanie wydania pasa gruntu ma charakter wtórny, ponieważ jest jedynie następstwem wytworzenia się w terenie wadliwej granicy. Sprawą o wydanie lub własność nieruchomości, w trakcie której może dojść do ustalenia przez sąd jej granic będzie natomiast sprawa, w której wszczynającemu chodzi o ustalenie własności albo o wydanie nieruchomości lub jej części dlatego, że jego przeciwnik zagarnął tę nieruchomość, a do rozstrzygnięcia sprawy konieczne jest ustalenie granicy. Ustalenie to miałyby wtedy charakter wtórny.

Sąd Najwyższy w ww. orzeczeniu wskazał również, że za kryterium pomocnicze, ułatwiające ocenę charakteru sprawy może posłużyć wielkość i kształt spornej części nieruchomości, zwłaszcza w zestawieniu z całą nieruchomością. Dlatego też jeżeli przedmiotem sprawy jest wąski pas gruntu, ciągnący się wzdłuż granicy, to z reguły wskazuje to na to, iż jest to w istocie sprawa o rozgraniczenie, a nie sprawa o wydanie części nieruchomości.

Problem dotyczący rozróżnienia sprawy o rozgraniczenie (art. 29 ust. 3 p.g.k.), którego dokonują wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) oraz, w wypadkach określonych w ustawie, sądy oraz sprawy o własność lub o wydanie nieruchomości albo jej części (art. 36 p.g.k.) pojawia się w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i sądów powszechnych (por. Postanowienie Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 16 lipca 2021 roku sygn. akt III Cz 192/21). W postanowieniu dnia 25 stycznia 2019 r., IV CSK 541/17, LEX nr 2618551, Sąd Najwyższy wskazał, że sprawą o rozgraniczenie nieruchomości jest sprawa, w której przyczyną konfliktu i istotą sporu jest przebieg granicy, natomiast kwestia własności gruntu przyległego do tej granicy stanowi przesłankę rozstrzygnięcia, czyli ma charakter wtórny, jeżeli ponadto sporny grunt z uwagi na swą powierzchnię, zwłaszcza w zestawieniu całej nieruchomości i swój kształt jest tematycznie związany z granicą. W postanowieniu zwrócono uwagę na to, że w pewnych wypadkach przeprowadzenie rozróżnienia między sprawą o rozgraniczenie a sprawą o wydanie może być utrudnione. Podniesiono, że w sytuacji, gdy spełnienie przesłanek roszczenia windykacyjnego w odniesieniu do przygranicznego pasa gruntu stanowi wyłączną podstawę rozstrzygnięcia objętą żądaniem ochrony prawnej powodów i nie jest powiązana ze sporem co do przebiegu dotychczasowej granicy, wynikającej z istniejących dokumentów geodezyjnych, to nie ma podstaw do identyfikowania takiej sprawy jako sprawy o rozgraniczenie jedynie przez sam fakt, że żądanie wydania dotyczy przygranicznego pasa gruntu.

Istniejący pomiędzy zainteresowanymi spór o linię graniczną i o to do kogo z sąsiadów przynależy prawo własności przygranicznego pasa gruntu wzdłuż ich nieruchomości podlega rozpoznaniu w sprawie o rozgraniczenie, skoro jego źródłem była granica, a problem własności rozgraniczanych nieruchomości, miał charakter wtórny (por. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 r., III CZP 51/09, LEX nr 520036, Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2000 r., I CKN 723/98, LEX nr 50837)

W doktrynie zaakceptowano argumenty wynikające z ww. orzeczeń, przyjmując, że aby rozstrzygnąć, jaki charakter ma określona sprawa, należy badać, jaka jest przyczyna generującego ją konfliktu. Jeżeli powodem wszczęcia sprawy jest wątpliwa lub sporna granica, to jest to sprawa o rozgraniczenie nieruchomości - choćby nawet wiązało się to z żądaniem wydania przygranicznego pasa gruntu. W takim wypadku żądanie wydania pasa gruntu - jako że jest następstwem wytworzenia się w terenie wadliwej granicy - ma charakter wtórny. Jeżeli natomiast w pierwszej kolejności chodzi o ustalenie własności albo o wydanie nieruchomości lub jej części dlatego, że przeciwnik zagarnął tę nieruchomość lub jej część, a do rozstrzygnięcia sprawy konieczne jest ustalenie granicy - to takie ustalenie granicy

ma charakter wtórny (tak Durzyńska Magdalena i in., Prawo geodezyjne i kartograficzne. Komentarz do art. 36 p.g.k., LexisNexis 2013, LEX/ele.). Innymi słowy, przy rozgraniczeniu nieruchomości w procesie (art. 36) żądaniem eksponowanym jest własność i jej zakres, natomiast przepisy Prawa geodezyjnego i kartograficznego eksponują jako „żądanie” granicę, własność zaś traktują jako przesłankę rozstrzygnięcia. O tym, który z tych przepisów stosuje się w konkretnej sprawie, rozstrzygają twierdzenia faktyczne, z nich bowiem wynika żądanie. Drogi procesu sądowego nie uzasadnia więc samo zgłoszenie żądania wydania przygranicznego pasa gruntu, jeżeli na zasadność tego roszczenia wpływa uprzednie rozstrzygnięcie sprawy o rozgraniczenie (tak Durzyńska Magdalena i in., Prawo geodezyjne i kartograficzne. Komentarz do art. 36 p.g.k., LexisNexis 2013, LEX).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że wskazana w pozwie podstawą roszczenia strony powodowej formalnie jest art. 222 § 1 k.c., jednakże rzeczywistym przedmiotem sporu między stronami procesu jest przebieg granicy. Wynika to z okazania przedmiotu sporu podczas oględzin (k.26), gdzie powód i pozwany okazali granicę o ich wskazania nie są zbieżne. Przedmiotem sporu jest więc wąski pas gruntu stanowiący nieznaczną część nieruchomości tak powoda jak i pozwanego. Odwołując się zatem do pomocniczych kryteriów sformułowanych przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2019 r., IV CSK 541/17, LEX nr 2618551, uznać należy, że sporny grunt z uwagi na swą powierzchnię, w zestawieniu z powierzchnią działek nr (...), a także z uwagi na swój kształt jest tematycznie związany z granicą. W okolicznościach niniejszej sprawy ustalenie granic w postępowaniu rozgraniczeniowym i potwierdzenie, iż sporny teren leży w granicach działki powodów stanowi warunek sine qua non możliwości uwzględnienia żądania

Zgodnie z art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. sąd odrzuci pozew, jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna, albowiem o charakterze sprawy rozstrzyga żądanie strony wszczynającej to postępowanie. Żądanie to może istotnie mieć znaczenie procesowe w tym sensie, że jeżeli zainteresowany wytoczy powództwo o wydanie przygranicznego pasa gruntu zamiast żądać rozgraniczenia, to sąd wprawdzie rozpozna sprawę jako spór windykacyjny, ale skoro sprawa ta ma z punktu widzenia kryteriów prawnomaterialnych charakter sprawy rozgraniczeniowej, a więc sprawy, która w pierwszym stadium powinna się toczyć przed organem administracyjnym - to sąd pozew odrzuci (por. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 1963 r., III CR 136/63, OSNC 1964/10/203).

Uwzględniając powyższe, orzeczono jak w punkcie I postanowienia.

Na marginesie należy wskazać, pomijając powyższe argumenty, że procesowe rozgraniczenie stron i tak nie jest na chwilę obecną możliwe. Po pierwsze pozwany jest jedynie jeden ze współwłaścicieli nieruchomości, która ma być rozgraniczona, po drugie działki ewidencyjne i odpowiadające im parcele uwidocznione są w dwóch księgach wieczystych.

W punkcie II postanowienia orzeczono o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., koszty procesu obejmowały wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego w wysokości 720 złotych zgodnie z § 7 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz.U.2015.1800.

W punkcie III Sąd zgodnie z art. 113 ust 1 u.k.s.c. w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. pobrał od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1384,70 zł tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.